

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

ในบทนี้จะได้เสนอวิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล โดยจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มประชากร การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร ลักษณะของเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบแบบสอบถาม การจัดทำแบบสอบถามฉบับจริง การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะได้อธิบายโดยลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารงานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
2. เพื่อศึกษางานบริหารการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
3. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ผู้บริหาร แบ่งเป็น
  - 1.1 หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
  - 1.2 ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
2. บุคลากรในศูนย์

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเรื่องนี้ แหล่งข้อมูลคือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
ในโครงการเงินกู้ตั้งอยู่ ทั้ง 24 ศูนย์ทั่วประเทศแล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากทุกศูนย์
นำมาศึกษา ซึ่งศูนย์ที่นำมาศึกษามีดังนี้

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดราชบุรี
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอ่างทอง
5. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี
6. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรสาคร
7. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา
8. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น
9. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ
10. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์
11. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ
12. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด
13. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี
14. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์
15. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพิจิตร
16. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกำแพงเพชร
17. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์
18. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน
19. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่
20. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช

21. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง
22. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดตรัง
23. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสตูล และ
24. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา

2. สำหรับกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มบุคลากรในศูนย์

ในกลุ่มผู้บริหาร จะศึกษาจากหัวหน้าศูนย์และผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ทุกคน เป็นจำนวน 60 คน ส่วนบุคลากรในศูนย์จะสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาประมาณร้อยละ 35 ของแต่ละศูนย์ ซึ่งในกลุ่มนี้จะได้จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 276 คน จากทั้งหมด 791 คน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 336 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และการทำงาน โครงสร้างการบริหาร ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จากการอ่านและวิเคราะห์จากเอกสาร วารสาร รวมทั้งการสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

สำหรับการสร้างแบบสอบถาม ได้ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดขอบข่ายของงานทั้ง 4 ประเภท คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการ อาคารสถานที่ บริการและการเงิน และงานด้านสัมพันธ์กับชุมชน เป็นแบบสอบถามชุดที่ 1

2. กำหนดขอบข่ายโครงสร้างของระบบบริหารงานศูนย์ เป็น
แบบสอบถามชุดที่ 2

3. นำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้แบบสอบถาม
จำนวน 14 ท่าน ดังนี้รายนามต่อไปนี้

1. ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ รองอธิบดีกรมวิชาการ
2. นายสุนทร สุนันท์ชัย รองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์ บุญจิตราวุฒย์ อาจารย์ประจำภาควิชา
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ ผู้อำนวยการกองปฏิบัติการ กรมการ
ศึกษานอกโรงเรียน
5. ดร.ทองอยู่ แก้วไพเราะ ผู้อำนวยการกองพัฒนาการศึกษานอก
โรงเรียน
6. ดร.กษมา วรระดม ฌ อยุธยา หัวหน้างานพัฒนาการศึกษานอก
โรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน
7. ดร.สมประสงค์ วิทย์เกียรติ หัวหน้าโครงการประชากรศึกษา
กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
กรมการศึกษานอกโรงเรียน
8. ดร.กล้า สมตระกูล หัวหน้างานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด กองปฏิบัติการ กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน
9. ดร.ประสาน ปิ่นกุ่มกีย์ หัวหน้างานประเมินผลและรายงาน
กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน

10. นายสนวน เต็นดวง หัวหน้างานมาตรฐานการศึกษา กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน
11. นายชาติ อานุวัฒน์ ทำหน้าที่หัวหน้างานสถิติวิจัย กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน
12. นายปรีชา ลงมณี หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรสาคร
13. นายพิภพ กาญจนะ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพิจิตร
14. นายอนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษามวลชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจแก้ไขแล้วนำมาพิจารณาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง โดยความเห็นชอบของอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีลักษณะ เป็นคำถามที่ใช้วัดพฤติกรรมในการบริหารงาน 4 ด้าน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารธุรการ อาคารถาวรสถาน ที่ การเงินและบริการ และงานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าแบบปลายเปิด และแบบตรวจสอบ

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร ซึ่งได้แก่หัวหน้าศูนย์และผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ และบุคลากรในศูนย์

ชุดที่ 2 สำหรับหัวหน้าศูนย์โดยเฉพาะ

แบบสอบถามชุดที่ 1 แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัว ลักษณะของคำถามเป็นประเภทตรวจสอบ (Check List) มีทั้งหมด 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาของศูนย์ ลักษณะของคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีคำถามทั้งหมด 65 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานภายในศูนย์ ลักษณะของคำถามเป็นประเภทปลายเปิด (Open ended questionnaires) ครอบคลุมปัญหาการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารงานศูนย์ ลักษณะคำถามเป็นประเภทตรวจสอบ (Check List) มีทั้งหมด 15 ข้อ

รายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถาม มีดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัว จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีทั้งหมด 65 ข้อ ดังนี้

ข้อ 1 - 20 ถามเกี่ยวกับงานบริหารวิชาการ

ข้อ 21 - 38 ถามเกี่ยวกับงานบริหารบุคคล

ข้อ 39 - 53 ถามเกี่ยวกับงานบริหารธุรการ อาคารสถานที่ การเงิน

และการบริการ

ข้อ 54 - 65 ถามเกี่ยวกับงานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดใต้ที่ครอบคลุมปัญหาการบริหารงานทั้ง

4 ด้าน

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับหัวหน้าศูนย์โดยเฉพาะ เป็นการถามเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารงานศูนย์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check list) มีทั้งหมด 15 ข้อ ยกเว้น ข้อ 7 เป็นการเติมจำนวนบุคลากรเป็นตัวเลข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้ส่งและรับคืนทางไปรษณีย์ และเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองบางจังหวัด ทั้งนี้โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรองอธิบดีฝ่ายวิชาการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ทำให้ได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการรับแบบสอบถามกลับคืนเป็นอันมาก

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2525 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2525

สำหรับแบบสอบถามที่ส่งไปนั้น ได้รับคืนดังนี้

1. ผู้บริหารชุดที่ 1 ส่งไป 60 ฉบับ ได้รับคืน 57 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.00

2. ผู้บริหารชุดที่ 2 ส่งไป 24 ฉบับ ได้รับคืน 24 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

3. บุคลากรในศูนย์ ส่งไป 276 ฉบับ ได้รับคืน 242 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.68

รวมแบบสอบถามชุดที่ 1 ที่ส่งไปยังผู้บริหารและบุคลากรทั้งสิ้น 336 ฉบับ ได้รับคืน 299 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.69 แบบสอบถามชุดที่ 2 ส่งให้เฉพาะผู้บริหาร 24 ฉบับ ได้รับคืน 24 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ พฤติกรรมของงานบริหารการศึกษาแต่ละด้าน และวิเคราะห์ โครงสร้างของระบบบริหาร ของศูนย์โดยหาค่าร้อยละ ส่วนรายละเอียดของพฤติกรรมแต่ละข้อ ปัญหาการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดใช้วิธีหาค่าร้อยละ จะเสนอไว้ในภาคผนวก

ในการหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ จำนวนความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นน้ำหนักแสดงค่าพฤติกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติงาน การศึกษาในด้านนั้น ๆ จำนวนความถี่ของผู้ตอบสูงที่ลำดับพฤติกรรมสูง แสดงว่า ศูนย์ปฏิบัติงานตามพฤติกรรมข้อนั้นสูง ในทางตรงข้าม ถ้าจำนวนความถี่ของผู้ตอบ สูงที่ลำดับชั้นของพฤติกรรมต่ำ แสดงว่าศูนย์ปฏิบัติงานตามพฤติกรรมนั้นต่ำหรือไม่ได้ ปฏิบัติเลย

สำหรับแบบสอบถามที่มีข้อคำถามในเชิงนิเสธหรือไม่ถูกต้องตามหลักบริหาร การศึกษา จะมีความหมายตรงกันข้าม กล่าวคือ จำนวนความถี่ของผู้ตอบสูงที่ลำดับ ชั้นพฤติกรรมสูง แสดงว่าศูนย์ปฏิบัติงานตามพฤติกรรมด้านนั้นต่ำ ถ้าจำนวนความถี่ ของผู้ตอบแบบสอบถามสูงที่ลำดับชั้นของพฤติกรรมต่ำ แสดงว่า ศูนย์ปฏิบัติงานตาม

พฤติกรรมด้านนั้นสูง ดังนั้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลของพฤติกรรมแต่ละด้านจะนำ ลำดับชั้นของพฤติกรรมข้อที่มีคำถามในเชิงนิเสธหรือไม่ถูกต้องตามหลักบริหาร การศึกษา มาเรียงใหม่ จึงจะนำความถี่ไปรวมกับข้ออื่น ๆ

ข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงนิเสธ หรือไม่ถูกต้องตามหลักบริหาร การศึกษามีในข้อ 37

ในการหาคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้กำหนดคะแนน สำหรับลำดับชั้นของพฤติกรรมแต่ละข้อ ดังนี้

1. 4 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า มากที่สุด หรือบ่อยที่สุด
2. 3 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า มาก หรือ บ่อย
3. 2 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า น้อย หรือ พอใช้
4. 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า น้อยที่สุด หรือไม่ดี
5. 0 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า ไม่เคยเลย ไม่มีเลยหรือไม่ดีเลย

สำหรับข้อที่มีความหมายในเชิงนิเสธ หรือไม่ถูกต้องตามหลักบริหาร การศึกษา ดังได้กล่าวมาแล้ว การให้คะแนนสำหรับพฤติกรรมแต่ละข้อ ก็จะทำให้กลับกัน ดังนี้

1. 0 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า มากที่สุด หรือบ่อยที่สุด
2. 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า มากหรือบ่อย
3. 2 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า น้อยหรือพอใช้
4. 3 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า น้อยที่สุดหรือไม่ดี
5. 4 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่า ไม่เคยเลย ไม่มีเลย หรือไม่ดีเลย

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage ratio) ใช้เพื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถาม มีสูตรดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละของรายการใด ๆ} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น ๆ} \times 100}{\text{ความถี่ทั้งหมด}}$$

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้วิเคราะห์พฤติกรรมรายข้อในแต่ละงานของ แบบสอบถาม เพื่อทราบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง มีสูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย (Mean)}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของคะแนนแต่ละรายการ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ให้ข้อมูล}^1$$

3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เพื่อพิจารณาการกระจาย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประกอบกับค่าเฉลี่ยตัวกลาง เลขคณิตในการพิจารณา เปรียบเทียบ มีสูตร ดังนี้

---

¹ ประคอง กรณสูตร, สถิติประยุกต์สำหรับครู (กรุงเทพมหานคร : ไทวัฒนาพานิช 2517), หน้า 40.

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum f (X - \bar{X})^2}{N}}$$

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = จำนวนความถี่

X = น้ำหนักระดับพฤติกรรม

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็น

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม¹

4. ค่าเฉลี่ยรวม ใช้วิเคราะห์พฤติกรรมรวมในแต่ละ
งานของแบบสอบถาม มีสูตรดังนี้

$$\bar{X}_T = \frac{N_A \bar{X}_A + N_B \bar{X}_B + N_C \bar{X}_C + \dots + N_K \bar{X}_K}{N_A + N_B + \dots + N_K}$$

$N_A, N_B, \dots, N_K$ = จำนวนคนในกลุ่ม A, B, C...K
ตามลำดับ

$\bar{X}_A, \bar{X}_B, \dots, \bar{X}_K$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม A, B, C, ...K
ตามลำดับ²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

² N.M. Downie and R.W. Heath, Basic Statistical Methods (New York : Harper & Row, Publisher, 1974), p. 54.

5. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม (Average Standard Deviation)

ใช้เพื่อพิจารณาการกระจายความคิดเห็นในแต่ละงานรวมของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประกอบกับค่าเฉลี่ยรวม มีสูตรดังนี้

$$S_T = \sqrt{\frac{N_A (\bar{X}_A^2 + S_A^2) + N_B (\bar{X}_B^2 + S_B^2)}{N_A + N_B} - \bar{X}_T^2}$$

$\bar{X}_{A,B}$ = ค่าเฉลี่ยกลุ่ม A, B,

$S_{A,B}$ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกลุ่ม A, B,

$N_{A,B}$ = จำนวนคนกลุ่ม A, B

$\bar{X}_T$ = ค่าเฉลี่ยรวม¹

6. เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล

ช่วงคะแนน	0.00 - 0.50	หมายความว่าไม่ได้มีการดำเนินงานในสิ่งนั้น และในด้านคุณภาพแสดงว่าคุณภาพไม่ดีเลย
ช่วงคะแนน	0.51 - 1.50	หมายความว่ามีการดำเนินงานในสิ่งนั้น น้อยที่สุดหรือในด้านคุณภาพมีคุณภาพไม่ค่อยดีนัก
ช่วงคะแนน	1.51 - 2.50	หมายความว่ามีการดำเนินงานในสิ่งนั้นน้อย หรือ ในด้านคุณภาพมีคุณภาพปานกลาง
ช่วงคะแนน	2.51 - 3.50	หมายความว่ามีการดำเนินงานในสิ่งนั้นมาก หรือในด้านคุณภาพมีคุณภาพดี
ช่วงคะแนน	3.51 - 4.00	หมายความว่ามีการดำเนินงานในสิ่งนั้นมากที่สุด หรือในด้านคุณภาพมีคุณภาพดีมาก

¹ Ibid, p. 61.